

»Republika ščiti jezikovne manjšine s posebnimi zakoni«

»Pripadniki jugoslovanske etnične skupine na območju pod italijansko upravo in pripadniki italijanske etnične skupine na območju pod jugoslovansko upravo bodo lahko svobodno uporabljali svoj jezik v osebnih in uradnih stikih z upravnimi in sodnimi oblastmi obeh območij. Imeli bodo pravico prejemati od oblasti odgovore v istem jeziku, pri ustnih odgovorih bodisi neposredno ali po tolmaču; v korespondenci morajo oblasti zagotoviti vsaj prevod odgovora.«

Odlomek iz člena 5 posebnega statuta, ki je bil priložen londonskemu Memorandumu, je jassen in nedvoumen. Oblasti, zlasti nekatere, so se pa doslej izogibale dolžnostim, ki izhajajo iz mednarodnega dogovora.

Prof. Samo Pahor, znan po svojem doslednem boju za uresničitev pravic, ki pripadajo vsakemu članu slovenske narodne skupnosti na Tržaškem, je izdal 4. avgusta zanimivo brošuro, ki dokumentira njegov boj z upravnimi oblastmi, od katerih ni zahteval ničesar drugega, kot da izvajajo določila posebnega statuta londonskega sporazuma, ki je leta 1954 omogočil, da je uprava Trsta in njegove pokrajine ponovno prevzela Italija.

Iz priložene dokumentacije neovrženo izhaja, da se na Tržaškem omenjena določila ne spoštujejo in še manj izvajajo. Mednarodne obveznosti, ki jih je bila pred več kot 20 leti prevzela vlada italijanske republike, so v bistvu ostale navaden kos papirja, kajti upravne oblasti, kot zelo zgovorno priča primer prof. Sama Pahorja, se z najrazličnejšimi izgovori in celo v brk pisemnim zagotovitvijo pristojnega ministra nikakor nočejo ravnati po črki posebnega statuta, da njegovega duha sploh ne omenjamo.

V brošuri avtor obnavlja ves postopek od leta 1972 dalje, ko je zaman skušal uporabiti slovenski jezik pri plačevanju davkov. Od takrat si je sledila vrsta zapletljivih, ki so lahko tudi komični, ko ne bi kazali na žalostni položaj, v katerem se nahajamo.

Ko namreč prebiramo brošuro, ugotavljamo, da nam je poseben statut londonskega Memoranduma črno na belem priznaval in zagotavljal natančne pravice, kar zadeva uporabo slovenskega jezika v odnosim z upravnimi in celo sodnimi oblastmi. Odkar se je posušilo črnilo na podpisih

(Dalje na 8. strani)

OBOTAVLJANJE ANDREOTTIJEVE VLADE

»Ferragosto« je utonil v naliveh, ki označajo jesen, toda Andreottijeva vlada je še vedno v počitniškem razpoloženju, sedeč po tem, da se še vedno ni zares lotila dela oziroma vladanja. Pravijo, da pripravlja gospodarske ukrepe, ki naj bi pomagali italijanskemu gospodarstvu spet na zeleno vejo, in da so ministri gospodarskih resorjev do vratu v delu, da bi izdelali ukrepe v ta namen. To bo menda do neke mere držalo, vendar se je bati, da ne gre toliko za sestavljanje, ampak za menjavanje osnutkov za ukrepe, kajti komaj se raznese kaka »indiskretna« vest, da pripravlja vlada tak in tak oster obdavitveni ukrep, in zažene kdo, ki meni, da ga bo ukrep prizadel, hrup, že se oglasi Andreotti ali kdo drug s pomirjajočimi izjavami, in vse daje sklepati, da so papir s tistim osnutkom v naglici zmečkali in ga vrgli v koš ter se lotili novega osnutka... dokler ne protestira kdo drug, in potem se začne stvar od kraja. Medtem je začela vrednost lire spet padati. V pričakovanju odločnih ukrepov varčevanja je ostala njena vrednost na določeni ravni. Brez jamstva, da bo nova vlada zares zaustavila inflacijsko politiko dohodkov in uvedla pravično obdavčenje, pa je začela drseti spet navzdol. To pa je zelo slab znak, ker dokazuje, da se je že zamajalo zaupanje gospodarskih krogov in varčevavcev v novo vlado. Ljudje so začeli spet menjavati lire za tuje valute, in to morda ne toliko industrijci, ampak varčevalci, ki so si vse življenje pritrgovali od ust, da so si nekaj prihranili, bodisi za do-to svojih otrok, bodisi za stanovanje ali za malo bolj brezskrbno starost, zdaj pa jim grozi inflacija zaradi nemarnega gospodarstva požreti vrednost prihrankov.

Andreottijeva taktika, da zavija pripravljeno delo vlade za nove ukrepe v tajnost, je morda domiselna in ironična ter odgo-varja njegovemu političnemu stilu, vendar pa začenja ljudi nervirati. Sprašujejo se, kaj bo sploh prišlo iz tega. Ali je Andreotti zares tak čudodelnik, ki jih ni še nihče videl, ali pa tiči za kaj drugega. Nesposobnost vladanja? Strah pred odločnimi ukrepi? Pomanjkanje idej in programa? Obotavljanje pred nujnostjo, da bi moral zahtevati od ljudstva in posebno od delavske plasti žrtve za ustaletev gospodarstva? Odpor proti soočenju s strankami, ki so mu omogočile vlado? Ali celo špekulacija z zgodovinskim kompromisom, kot trdijo nekateri?

Tega zadnjega skoro ni mogoče verjeti, kajti zgodovinski kompromis bi pomenil tudi v najboljšem primeru razcep krščansko-demokratske stranke in bi prej ali slej, gotovo pa že v doglednem času privedel do tega, da bi komunistična stranka prevagnila nad krščansko-demokratsko. Zgodovinski kompromis bi bil jasno potrdilo, da so komunisti močnejši od krščansko-demokratske stranke, in tako bi potegnili za seboj vso tisto maso neodločnih in oportunistov, ki gredo vedno z najmočnejšim. Zato si je težko misliti, da bi kak krščansko-demokratski ministrski predsednik mislil na zgodovinski kompromis in pahnil s tem ne le svojo stranko, ampak vso italijansko politiko v kaos. Izginila bi razlika med vladno večino in opozicijo, med programom krščansko-demokratske in komunistične stranke.

Vsi ti dvomi, vse te bojazni bi bile odveč, če bi Andreotti končno prišel na dan z jasnim programom svoje vlade in z izdelanimi ukrepi ter zakonskimi osnutki. Lju-

(dalje na 3. strani)

Kdaj bo odpravljen fašistični zakon o tisku?

Človeku, ki pride iz kake demokratične države in se pozanima, kako je s svobodo tiska v Italiji (to pa se bo le težko zgodilo, kajti glede na to, da velja Italija že 31 let za demokratično državo evropskega Zahoda in je članica Evropske skupnosti, velja za samo po sebi razumljivo stvar, da mora vladati v njej svoboda tiska), bodo nedvomno zatrdili, da vlada v njej popolna svoboda tiska. Toda če se bo za stvar malo bolj zanimal, bo opazil v vseh listih, ki izhajajo v Italiji, poleg imena odgovornega in glavnega urednika ter izdajatelja tudi opombo, da je list prijavljen na sodišču dne tega in tega leta in da je registriran pod to in to

številko. Če se bo tujec čudil in vprašal, kako to, da v Italiji sodišče odloča, če sme kak list iziti ali ne, kot v času Metternicha, mu bodo morda odgovorili, da temu ni tako, ampak da gre samo za prijavo sodišču, torej za registracijo na sodišču, ne pa za dovoljenje sodišča. Če se tujec tudi s tem odgovorom ne bo zadovoljil, češ v njegovi državi in v drugih demokratičnih državah ni treba nikake prijave sodišču, če hoče kdo izdajati kak list, pa bo počasi le zvedel, da zahteva sodišče v Italiji od tistih, ki name-ravajo izdajati kak list, celo vrsto pogojev pravnega in sindikalnega značaja, tako da

(dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 5. septembra, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. Maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.45 G. Sammartini: 4 Sonate za flavto, violino in klavičembalo. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Drečec in trije Marsovečki«. Napisal Vid Pečjak, dramaturgiral Jožko Lukeš. Prvi del. R.O. Režija: Lojzka Lombar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 Glasbeno popoldne. 17.00 »Slovenski Jurček«. Igra, napisal Franc Štrukelj. R.O. 18.15 Nedeljski koncert. 19.00 Zvoki in ritmi. 20.30 Glasbeni utrinki. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.25 Glasba za lahko noč.

: : PONEDELJEK, 6. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 En orkester - več uspehov. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 V ljudskem tonu. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Glasbeni utrinki. 20.35 Slovenski razgledi: Tržaške cerkve pred sto leti - Slovenski trio: pianist Aci Bertonecelj, violinist Dejan Bravničar, violončelist Ciril Škerjanec. W.A. Mozart: Trio v g-duru, Kv 564 - Vitezi vesele postave: od »Jurija s pušo« do »Čuka na pal'ci« - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Glasba za lahko noč.

: : TOREK, 7. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika. 12.50 Revija glasbil. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Pianist Wilhelm Kempff. 19.10 Podvodna arheologija: 9. oddaja (Ruggero Battaglia). 19.25 Južna Amerika igra in poje. 20.35 Gioacchino Rossini: Pepelka, opera. 22.00 Glasba za lahko noč.

: : SREDA, 8. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Koncerti v sodelovanju z deželnimi glasbenimi ustanovami. 18.50 Jazz ansambel »Le Groupe X«. 19.10 Avtor in knjiga. 19.30 Westernpop-folk. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Mario Erede. Sodeluje pianist Massimo Gon. 22.10 Glasba za lahko noč.

: : ČETRTEK, 9. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi: 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Polifonija. Zbori Marija Kogoj in Slavka Osterca. 18.55 Jazz trio Martina Josepha. 19.10 Alojz Rebula: Po deželi velikih jezer: »Tu, med Virginijo in Marylandom«. 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Glasbeni utrinki. 20.35 »Zasebna galerija«. Radijska drama, napisala Karl Herman Roehricht G. Rücker, prevedla Nada Konjedic. R.O. Režija: Stana Kopitar. 21.50 Glasba za lahko noč.

: : PETEK, 10. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Dela deželnih skladateljev. J. Tomadini: Te Deum za zbor, godala, orgle in pavke. 18.50 Pevci folk. 19.10 Na počitnice. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Glasbeni utrinki. 20.35 Vokalno instrumentalni koncert. Vodi Mirko Cuderman. Sodelujeta sopranistka Marija Gorenc in basist Jože Stabej. Orkester in zbor »Consortium Musicum« iz Ljubljane. 21.00 Glasba za lahko noč.

: : SOBOTA, 11. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajte spet. 13.30 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Motivi nedavne preteklosti. 18.30 Klasiki dvajsetega stoletja. Franck Martin: Koncert za violino in orkester. Violinist Arrigo Pelliccia. 19.00 Saksonist Grover Washington. 19.10 Ženski liki v romanu »Manon Lescaut«. (Zora Tavčar). 19.30 Glasbeni drobiž. 19.40 Pevska revija. 20.00 Glasbeni utrinki. 20.35 »Primož Trubar na Gorškem«. Radijska igra, napisal Rado Bednarik. R.O. Režija: Jože Peterlin. 21.15 Ritmični orkester vodi Mario Bertolazzi. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Glasba za lahko noč.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Leaša ♦ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

CERKEV NE SME SILITI V RAZKOL

Vsakomur, ki mu je pri srcu prihodnost katoliške Cerkve, je zastalo srce ob dramatičnih dogodkih pretekle nedelje, ko je »uporni« škof Lefebvre v Lillu obhajal slovesno pontifikalno mašo kljub temu, da mu je bil papež »a divinis« prepovedal opravljati duhovniško službo, in ko je papež v Castelgandolfu z ostrimi besedami obsodil to dejanje. Katoličani smo se nenadno znašli v položaju, o kakršnem se nam ni še pred kratkim niti sanjalo. Moramo se vprašati ne toliko, kdo ima prav, kajti to vprašanje se ne zdi upravičeno, ampak ali je bilo to res potrebno.

Škof Lefebvre bo dopolnil, kot pravijo, novembra 71 let. Ali v Vatikanu res ne morejo dopustiti, da bi taki stari prelati dokončali svojo pot tako, kot so živeli, in maševali do svoje smrti po starem? Če je bila latinščina dobra skoro dva tisoč let, kako da je ni mogoče več prenesti niti še kakih deset ali petnajst let, kolikor jih je kvečjemu še usojenih monsignorju Lefebvru? Ali je bilo potrebno tirati ubogega starega škofa v tako skrajnost? Če je hotel ostati zvest samemu sebi in svojemu prepričanju, je moral priti do tega.

Spominjajmo se, da je bilo v pokoncilski Cerkvi veliko govora o dialogu, celo z mohamedanci in neverniki, o ravnanju po vesti in o pluralizmu v Cerkvi. Seveda ne o dogmah, toda o liturgičnem jeziku, v katerem želijo opravljati mašne obrede posamezni duhovniki, bi pač lahko prišlo do dialoga in bi bilo dopuščenega malo več pluralizma. To velja seveda tudi za furlanski jezik, ki baje tudi ni vseh nekomu v Vatikanu, sodeč po tistem, kar se je zgodilo v zvezi s »furlansko« mašo v Ogleju. In so konč-

no liturgični obredi pred Bogom res tako važni? Bog je povsod navzoč, smo se učili v katekizmu, in to tudi verujemo. Potem pač ni tako malenkosten, da bi vztrajal pri tem, da morajo biti nenadno povsod v cerkvah posebne oltarne mize in da mora stati duhovnik obrnjen samo tako in nič drugače. Kaže, da je to nekomu drugemu veliko bolj važno. V Cerkvi se je pojavila neka sekta, ki se je s fanatično vneto oprijela ravno najbolj postranske stvari, ki jo je uvedel koncil, zunanjih obredov in ureditve cerkva, ki je začela brezobzirno metati iz njih stare obhajilne mize in rezljane priznice, kipe in slike, ter spreminjati molitve, da to živo spominja na nekdanje ikonoklaste. Ti ljudje nimajo nobenih izkušenj z oblikami ljudske pobožnosti in religiozne etnografije, kar nenadno bi hoteli uvesti v Cerkve in verovanje hladno in mrzlo abstraktnost čiste verske filozofije.

Če niti škof Lefebvre nima pravice maševati v latinščini, ki mu je tako, čeprav morda pretirano pri srcu, kako bo potem Cerkve gledala na glagolico, na unijatske obrede, na obrede drugih kristjanov, če se bodo hoteli združiti z njo? Ali se bodo spričo te nestrpnosti sploh še hoteli pogovarjati o ekumenizmu in združitvi? Bog fanatikov ni ljubljeni Bog in lahko rečemo, niti ni pravi Bog, kajti pravi Bog je Bog ljubezni in razumevanja, tudi do tistih, ki ga ljubijo s trmo in na svoj svobodni način.

Zatrjujejo, da se sankcije proti škofu Lefebvru niso sprožile zaradi maševanj v latinščini, ampak zaradi tega, ker je kljub prepovedi še naprej posvečal duhovnike. Toda zakaj so mu to prepovedali? Ali ne

(Dalje na 5. strani)

Kdaj bo odpravljen fašistični zakon o tisku?

(Nadaljevanje s 1. strani)

se končno tako hvalisana svoboda tiska v Italiji razblini v nič in se izkaže, da lahko izdajajo in urejajo liste v Italiji samo tisti, ki imajo vse državljanske pravice v redu, ki so včlanjeni v posebni »red (ordine)« časnikarjev, ki so plačani (ali vsaj potrdijo, da so plačani) po določenih tarifah itd.

Niti na kraj pameti ne sme pasti kake-mu ubogemu vragu v Italiji, ki ni oborožen z vsemi temi pravicami in privilegiji, da bi začel izdajati kak list. Pri priči se bo znašel v zanki zakona. Demokratična italijanska republika se namreč lahko ponaša z zakonodajo o tisku še čisto fašistične narave. Fašizem je zahteval od časnikarjev, da morajo biti njegova trobila, v zahvalo pa jim je dal »ordine«, časnikarski »red«, posnet po poklicnem »redu« advokatov, zdravnikov itd. in posebne visoke plačne tarife. To je ostalo v veljavi tudi po padcu fašističnega režima. S prijavo vsake pobude za izdajanje novega lista sodišču je bila pridržana fašistični državi in je zdaj pridržana tudi »demokratični« državi pravica, da kontrolira, kdo in kaj tiči za pobudo, in če ji stvar ni pogodu, jo lahko vedno prepreči, s tem da postane zelo natančna glede tega ali onega. Na ta način je npr. skrajno težko, če ne skoro nemogoče, izdajati kak slovenski list v Italiji. Razni slovenski časni-

karji nimajo italijanskega državljanstva, zato so že vnaprej izključeni od možnosti, da bi bili odgovorni uredniki kakega lista. Če pa prosijo za državljanstvo, bodo zaman čakali nanj. Njihov glavni greh je menda prav ta, da pišejo v slovenščini. Gotovo je, da zadeva fašistični zakon o tisku najbolj tisk narodnih manjšin in majhnih skupnosti, ki nimajo sredstev in možnosti, da bi izpolnile vse njegove predpise in si privoščile za urednike in sodelavce poklicne časnikarje iz »reda« ter jih plačevale po tarifah. Tako ni čudno, da je v okviru slovenske manjšine v Italiji presenetljivo malo časniških in revijalnih pobud.

Zanimivo je, da niti italijanski časnikarji niso posebno vneti za odpravo fašističnega zakonodaje o tisku, ker jim pač zagotavlja ekonomske privilegije in nekak monopol nad tiskom. Zato sicer pogosto protestirajo zaradi ekonomske odvisnosti listov, oziroma proti menjavanju lastništva, ker to omejuje njihov monopol (pod fašizmom tega ni bilo in privilegijev ni nič ogrožalo), molčijo pa — razen izjem — o omejitvah, ki jih zakon nalaga svobodni tiska, zlasti o tistih, ki so najbolj nadležne in najbolj škodljive prav svobodni tiska. Tudi glede tega bi bil že končno čas, da demokratična Italija obračuna s fašistično dediščino.

PROSTOR MLADIH

Srečanje z mlado Hrvatico iz Gradišćanske

Te dni je obiskala Trst ob koncu dolgega potovanja po Evropi, ki jo je privedlo celo v Skandinavijo, mlada pripadnica hrvatske manjšine na Gradiščanskem v Avstriji, Klothilde Jandrisits. Srečali smo jo v družbi mladih iz Kulturnega kluba in jo naprosili, naj nam kaj pove o razmerah, v katerih živi hrvatska skupnost v Avstriji, in o hrvatski mladini. Živahno, ljubko in inteligentno dekle nam je rado ustreglo in tu prinašamo pogovor z njo:

V kakšnem položaju je hrvatska manjšina?

Po mojem mnenju je položaj hrvatske manjšine v Burgenlandu (Gradiščanska) bolj kritičen kot položaj Slovencev na Koroškem. Od zunaj gledano je namreč vse preveč mirno in tiho glede Hrvatov; to gre tako daleč, da mnogi Avstrijci sploh ne vedo, da žive v njihovi deželi tudi hrvatsko govoreči ljudje. Morda smo mi Hrvati nekoliko tudi sami »krivi« temu položaju — če se sploh lahko reče krivi — ker smo veliko preveč miroljubno in podložniško ljudstvo. Radi bi, da bi bili problemi rešeni na miren način. A jaz mislim, da je v takem zadržanju velika nevarnost za nas, namreč ta, da gredo popolnoma mimo nas. Včasih sem že mnenja, da obstaja v Avstriji dozdevno le tedaj možnost, da se kaka manjšina ohrani, če gre »na ulico«, torej protestirati in demonstrirati. Mislim pa, da nikakor ni pravilno, da se mora kaka manjšina z revolucionarnimi sredstvi boriti za pravice, ki bi morale biti s stališča človeških pravic popolnoma samo po sebi razumljive in so razen tega zajamčene, tudi z državno pogodbo.

Kako sodite na splošno o položaju narodnih manjšin v Avstriji. So res zatirane ali, recimo, pod pritiskom?

Mislim, da sem na to v bistvu že odgovorila. Rada bi samo še pripomnila, da se na Gradiščanskem gotovo ne more govoriti o direktnem javnem pritisku. Jaz osebno pa obžalujem, da ni nobene prave manjšinske zaščite, saj je, mislim, jasno, da je manjšina obsojena na pogin, če nima »opore«. Poleg tega pa na Gradiščanskem še vse preveč od vseh strani prigo-varjajo Hrvatov, da nima nobenega smisla govoriti hrvaško. V tem razširjenem mnenju je po mojem mnenju veliko večja nevarnost kot v direktnem pritisku.

Presojate prihodnost narodnih manjšin v Avstriji (in sploh) pesimistično ali optimistično?

Mislim, da ima manjšina le tedaj možnost, da se ohrani, če poseduje ne le dovolj samozavesti, ampak uživa tudi dovolj varstva s strani države, v kateri živi. V tem smislu bi želela za vse manjšine, da pokaže njihova država dovolj strpnosti in dobre volje, da jih ne le trpi, ampak tudi ščiti. Za državo lahko pomeni to velikansko obogatitev, in tako bi bilo obema pomagano.

Kako presoja položaj ostala mlada generacija?

Zelo lepo je opazovati, da postaja mlada generacija vedno bolj samozavestna, kar zadeva njeno pripadnost h kakšni manjšini. Jaz zelo upam in želim glede nas Hrvatov, da bi ta težnja ne le trajala naprej, ampak da bi se še močnejše okrepila. To bistveno olajšuje boj za pravice.

Kakšne zveze obstajajo med hrvatsko in slovensko manjšino

Mi dobro sodelujemo s slovenskimi manjšinskimi organizacijami.

Kako reagira javno mnenje v Avstriji na te probleme?

O tem lahko izrazim samo čisto osebne vtise in ti so zelo različni. Žal moram pogosto doživeti, da se kaže ne le absolutna nezainteresiranost za manjšinske probleme, ampak tudi odpor. Zadnji stavki v pogovorih o manjšinah so so zelo pogosto tile: Vi hočete biti stalno nekaj posebnega! Kaj pravzaprav hočete? Saj se vam vendar godi v Avstriji čisto dobro. Če vam ni kaj prav, pa pojdite v Jugoslavijo! Ali pa: Vsa zadeva s hrvatskim poukom, uradnim jezikom in krajevnimi napisi je vendar vse preveč zapletena. Saj je vendar veliko enostavneje in cenejše, če je vse enotno nemško! Ljudje, ki tako in podobno govorijo, se mi pravzaprav zelo smilijo, ker izstavljajo s tem hudo slabo spričevalo svoji sposobnosti za strpnost. Ne razumem, kako morejo govoriti taki ljudje na drugem mestu za združeno Evropo, če pa že za to ozko področje ne premorejo dovolj tolerance.

Kaj študirate? Kaj bi rada postala?

Sem učiteljica na neki osnovni šoli na Dunaju. Mogoče bi me lahko vprašali, zakaj kot »navdušena« Hrvatica ne ostanem rajši v domači deželi. Problem pa je po eni strani v tem, da obstaja v Gradiščanski deželi splošen presežek učnih moči, po drugi strani pa sem imela kot hrvatska učiteljica komaj kaj možnosti, da bi prišla na kako šolo, kjer bi lahko učila v hrvaščini.

—o—

Kot smo zvedeli, je v pripravi nova številka »Svedra«. »Snovi se ne manjka«, pravijo mojstri, ki vrtajo z njim po naših nakopičenih problemih.

OBOTAVLJANJE ANDREOTTIJEVE VLADE

(nadaljevanje s 1. strani)

dje so pripravljeni doprinesiti žrtve in jih doprinarjati tudi v daljšem časovnem obdobju, če bi vedeli, da bo to dalo kake pozitivne rezultate in da je zares potrebno. Upira pa se jim misel, da se nekdo skoro sadistično naslaja nad njihovo negotovostjo in nad njihovim čakanjem. Poleg tega si opazovavci ne morejo kaj, da jim ne bi vzbudilo Andreottijevo zaupanje vase pomislov. Ali je res tako močan in sposoben, da si lahko privoščiti tudi to nevoljo s strani javnosti? Ali pa se morda ne zaveda, kako se mudi? Morda je preveč abstrakten in ne občuti na lastni koži te nujnosti? Vsekakor nima bogve kaj časa na razpolago in bo moral kmalu potegniti iz torbe svoje predloge, ali pa priznati, da ni sposoben izpolniti naloge, ki si jo je naložil.

NOVICE

Iz Beograda se je zvedelo — novico so prinesli tudi nekateri italijanski dnevniki — da pritiska Sovjetska zveza na Jugoslavijo, da bi dala v svojih pristanih še več olajšav ladjam sovjetske vojne mornarice v Sredozemlju. To je bil namen obiska, ki ga je napravil poveljnik sovjetske vojne mornarice admiral Sergej Gorškov od 18. do 24. avgusta v Beogradu in v Titu.

Italijanski dnevnik »La stampa« je opozoril te dni, da pade v letošnje leto 1500-letnica propada zahodnega rimskega cesarstva. Leta 476 po Kr. je odstavil zadnjega rimskega cesarja Romula Avgustula, ki je bil še nedorasel fant (njegov oče je bil iz panonskega Poetovia - Ptuj), vzhodnogermanski poveljnik najemniških čet Odoakar. S tem se je začel srednji vek in v zgodovino Evrope so prodrle nove sile, katerih nosilci so bili narodi s severa.

Pred reformo policijskega zbora

Iz dnevnega časopisja smo izvedeli, da bi v italijanski policiji moralo v preteklem letu priti do korenitih sprememb. Zakonski osnutek, ki predvideva reformo, bi moral biti predložen parlamentu v začetku prihodnjega leta. Zanimivo je predvsem dejstvo, da bo policija z reformo dobila tudi svoj sindikat, o katerem je v zadnjem času precej govora. V zakonskem osnutku, ki je bil nedavno izdelan, še ni jasno, kakšno podobo naj bi sindikat imel. Zajamčena je svoboda sindikalnega združevanja, ni pa dovoljena stavka. Kdor bo stavkal, bo to veljalo za zapustitev delovnega mesta. Predvideni so stiki s tremi glavnimi sindikalnimi konfederacijami CGIL, CISL, UIL. Podrobna organizacija te nove ustanove sicer še ni dokončno izdelana, je pa že sedaj jasno, da ne bo mogoče priti do enotnega sindikalnega gibanja. Zato bodo po vsej verjetnosti nastala razna avtonomna združenja.

Zanimive se nam zdijo ugotovitve, ki jih je v zvezi s sedanji polemikami, ki so nastale ob aretaciji častnika Salvatoreja Margherita, prinesel milanski dnevnik »Il giorno« z dne 30. avgusta t.l. Častnik Margherito je namreč javno izjavil, da je ustanovitev sindikata za policijo nujna, ker je to

edina ustanova, ki bi se zanimala za zahtevnost najnujnejših moralnih in ekonomskih zahtev osebja, vključenega v policijo. Margherita so aretirali pod obtožbo uporne dejavnosti.

Pisec v že omenjenem dnevniku ugotavlja, da je odlok, ki prepoveduje vključevanje policistov v sindikate in njihovo ustanavljanje, protiustaven. Ta odlok je postal veljaven aprila leta 1945. Nanj se navezuje tudi ministrska okrožnica z dne 30. novembra leta 1974, ki jo je pripravil tedanji notranji minister Gui. V tej okrožnici je rečeno, da obstajajo natančna zakonska določila, ki prepovedujejo vključevanje policistov v sindikate. Ta določba pa je ne samo protiustavna (ustava italijanske republike je namreč postala veljavna 1. januarja 1948. leta, torej tri leta za odklonom), temveč tudi neumestna, odkar je italijanski parlament marca 1958. leta ratificiral dogovor Mednarodne organizacije dela. V tej konvenciji je namreč rečeno, da morajo parlamenti držav, ki so dogovor podpisale, urediti in dopuščati vključevanje policistov v sindikalne organizacije.

Minister Gui je torej s svojo okrožnico iz leta 1974 spregledal tako ustavna določila kot tudi mednarodne obveznosti.

O delovanju devinsko-nabrežinske sekcije Slovenske skupnosti

V sredo se je ponovno sestal občinski odbor SSK, ki je po krajšem poletnem premoru pričel z rednimi sestanki. Občinska svetovalec sta najprej poročala o zadnjih dogodkih na občini, zlasti kar zadeva izglasovanje pravilnika o decentralizaciji, ki ne upošteva predlog Slovenske skupnosti in ki resno oškoduje domačine zlasti zgornjega rase, saj bodo v vseh konzultah, razen v šempolajski, v manjšini. Dejstvo je, da se je ob tem problemu ustvarilo zaveznitvo med PCI in KD, kateremu sta se pridružili še PSI in PSDI, na izključno škodo prebivalstva manjših vasi in ne da bi se sploh vzela v poštev direktna izvolitev konzultorjev, ki bi na ta način lahko tudi neposredno upravljali razne občinske pristojnosti (javne zgradbe, športna igrišča itd.). Ta način krši načela neposredne demokracije in jasno kaže, da je vsem vsedravnim strankam le malo mar za prave interese slovenskega prebivalstva, kadar so v nevarnosti njihovi strankarski interesi. To se je izkazalo tudi pri imenovanju treh občinskih predstavnikov v Zdravstveni konzorcij, kjer ni bilo mesta za nobenega Slovenca.

NOVA KONTAINERSKA PROGA MED TRSTOM IN DALJNIM VZHODOM

Z izplutjem kontainerske ladje »Montblanc Maru« (Japonska) se je začela nova kontainerska proga, ki bo povezovala Trst z japonskim pristanišcem Kobe. Odhodi bodo vsakih 15 dni. Službo opravlja »Mediterranean Far East Container Service«, to je mednarodni konzorcij pomorskih družb, ki so ga ustanovili leta 1970, pri katerem sodeluje pet družb: italijanski družbi »Lloyd Triestino« in »Achile Lauro«, ena francoska ter dve japonski družbi. »Montblanc Maru« ima 30 tisoč ton nosilnosti in zmogljivost 1.406 kontainerjev, njena hitrost pri polni obremenitvi pa znaša 23 vozlov. Ob odhodu iz Trsta je ladja imela na krovu 210 kontainerjev. Tej progi med Trstom in japonskim pristaniščem je konzorcij namenil 5 ladij, kar pomeni brezdvomno potenciranje konkurenčne moči tržaškega pristanišča nasproti severnoevropskim pristaniščem na progah proti Daljnemu vzhodu.

Krajevni odbor je vzel na znanje novonastali položaj na občini in sklenil, da bo po resni in natančnejši analizi tudi s pokrajinskim vodstvom naredil ustrezne zaključke.

Nadalje je krajevni odbor izrekel zadovoljstvo nad odzivom, ki ga ima v občini programirani izlet na Koroško, kjer se bo sekcija SSK srečala s predstavniki slovenske manjšine in jim izrekla vso solidarnost ob skorajšnjem preštevovanju posebne vrste, ki krši načela demokracije in že sprejete mednarodne obveznosti Avstrije.

Za izlet, ki stane 15.000 lir in kjer so vključeni vožnja, večerja, prenočišče in zajtrk, je še nekaj prostih mest; zamudniki lahko pohitijo in se vpišejo pri sledečih odbornikih: Žbogar Orlando, Terčon Antek in Gruden Nevenko.

Stanje na potresnem področju

V torek, 31. avgusta, se je po poletnem odmoru sestal deželni svet. Najpomembnejša točka dnevnega reda je bilo poročilo predsednika deželnega odbora Comellija o stanju na potresnem področju in deželnih posegih. Comelli je v daljšem posegu branil delo deželnega odbora za odpravo tragičnih posledic potresa in navedel vzroke, ki so krivi za zakasnitev obnovitvenih del. Med drugim je omenil, da je prav deželni pristop k rešitvi obsežne problematike, ki je upošteval največjo mero avtonomije občin pri odločanju, kriv za zakasnitev. Številne občine še niso določile območij, kjer naj bi postavili montažne hiše. Podrobno je orisal delo deželnih komisij na potresnih območjih.

Opozicija je med razpravo izrazila ostre kritike do deželnega pristopa in dolžila odbor za zakasnitev. Po komunistu Comuzziju je govoril predstavnik Slovenske skupnosti Štoka.

V imenu SSK je analiziral pereče probleme potresnega področja Furlanije in Benečije in med drugim dejal, da bi bilo težko pričakovati od pristojnih organov, da bi v štirih mesecih (toliko jih je minilo od one-

ZDRUŽENJE STARŠEV OSNOVNE ŠOLE IN OTROŠKEGA VRTCA NA OPČINAH

Z letošnjim šolskim letom ustanovi tržaška občina novo sekcijo slovenskega otroškega vrtca na Opčinah. O tem bomo razpravljali na sestanku, ki bo v petek 3. oktobra t.l. bo 20. uri v Prosvetnem domu na Opčinah.

Zaželjena je številna udeležba zaradi važnosti problema.

VPISOVANJE V ŠOLO GLASBENE MATICE

Vpisovanje gojencev v šolo Glasbene matice bo od 1. do 15. septembra (razen ob sobotah) od 10. do 12. ure v pisarni Glasbene matice — ul. R. Manna 29, tel. 418-605. Pričetek pouka v četrtek 16. septembra 1976.

—o—

V Trstu se je mudil pretekle dni na kratkem obisku univ. profesor dr. Bogdan Novak z univerze v Toledu (Združene države), avtor znane v angleščini napisane knjige o zgodovini tržaškega problema, ki je izšla tudi v italijanskem prevodu. Govori pa se tudi o prevodu v slovenščino.

ga tragičnega 6. maja) odpravili vse posledice hudega potresa. Toda pustiti potresence v šotorih še danes, ko se zima in z njo bolezni naglo približuje, to pa ne gre! Takoj mora zato deželni odbor storiti vse potrebne korake, da se z dostojnimi lesenimi hišicami zagotovi zasilno stanovanje vsem tistim potresencem, ki v šotorih z bojaznijo pričakujejo jesenskih in zimskih dni. Slovenska skupnost, je še dejal Štoka, ni nikoli politično instrumentalizirala potresa in njegovih hudih posledic, ker se dobro zaveda, da prinaša taka katastrofa obupno gorja. Toda če ne bo deželni odbor dovolj učinkovit v svojih dejanjih v korist prizadetega prebivalstva Furlanije in Beneške Slovenije, potem bo to zanj hud pečat nedelavnosti in neučinkovitosti. Ob koncu svojega govora je Štoka vprašal predsednika Comellija, ako ima deželni odbor kakšne stike z vsemi tistimi tehnikami, ki so prišli iz sosednjih držav (posebej iz Jugoslavije in Avstrije) in ki nudijo svojo pomoč potresencem.

—o—

V Trst je prispela septemberska številka mesečnika »Ognjišče«. Med drugim vsebuje zanimiv intervju s slovenskim misijonarjem p. Jožetom Kokaljem o afriški državi Zambiji, pismo Valentine, ki opozarja na problem težavnih odnosov med fanti in dekleti v današnji družbi, ker je premalo priložnosti za navezovanje stikov, članek o romunski telovadkinji Nadji Comaneci, ki je vzbudila tako pozornost na olimpiadi v Montrealu, članek p. Metoda Benedika o lazaristih v Sloveniji in še marsikaj drugega.

—o—

Sekcija SLOVENSKE SKUPNOSTI za DEVIN - NABREŽINO prireja v soboto, 11. sept., in nedeljo, 12. sept., izlet na Koroško, kjer bo tudi srečanje s predstavniki tamkajšnjega slovenskega javnega življenja.

Kdor se želi udeležiti izleta, naj se prijava za vpis pri A. Terčonu ali N. Grudnu ali O. Žbogarju.

ZBOROVANJE »DRAGA 1976«

Naše brave opozarjamo, da bo letošnje zborovanje oziroma študijsko posvetovanje »Draga 1976« na dvorišču Finžgarjevega doma ali v primeru slabega vremena v dvorani Finžgarjevega doma (Marijanišče) na Opčinah in ne več v Dragi pri Bazovici. Vendar pa bo ostalo zdaj že tradicionalnim študijskim dnevom to ime, pod katerim so postala ta zborovanja znana v slovenskem svetu in predstavljajo tudi že določen pojem za pluralistični dialog in kulturna srečanja.

Slovesen začetek študijskih dni bo v soboto (4. t.m.) popoldne ob 17. uri. Nato bo sledilo predavanje »Marksizem in svoboda«.

V nedeljo ob 9. uri bo služba božja na

prostem z duhovno mislijo (maševal bo apostolski administrator nadškof Cocolin), ob 10. uri pa bo predavanje »Dileme svobodnega tiska«. Ob 16. uri pa bo na vrsti predavanje pod naslovom »Troje velikih sporočil« (Kette, Cankar, Kosovel). Po predavanjih bo debata, za katero je letos odmerjeno več časa, in družabnost, zlasti zadnji večer.

Predavatelji še niso znani. To je povzročalo letos nekoliko ozračja »detektivskih romanov« okrog Drage. Predstavljeni pa bodo v petek zvečer na tiskovni konferenci v dvorani Društva slovenskih izobražencev v Trstu v Donizettijevi ul. 3, z začetkom ob 18. uri.

Nova številka revije »Srečanja«

Pred kratkim je prišla na svetlo 47. številka novogoriške revije »Srečanja«. Od zadnje številke je poteklo že toliko časa, da se je bilo že bati, da je shirala ali bila iz kakršnega razloga ukinjena tudi ta revija, kot svojčas »Kaplje«, katerih izginotje je povzročilo, da je postalo kulturno življenje na Primorskem še bolj provincialno in zatohlo. Tako smo res veseli, da so »Srečanja« z novo številko dokazala, da še živijo.

Na uvodnem mestu so objavljeni posegi pri »okrogli mizi« o širših aktualnih vprašanjih severnoprimorske regije, ki jo je priredil uredniški odbor »Srečanj«. Miha Ravnik govori o gospodarstvu, pri čemer pa je naglašal bolj tisto, kar bi po njegovem moralo biti, kakor tisto, kar je, tako da ima njegov poseg bolj značaj aktivistično-propagandnega govora kakor pa značaj stvarne analize in iskanja, kako bi stvari izboljšali. Anton Ladava je spregovoril o gospodarskem napredku v tolminski občini, ki je bila pod fašizmom še posebno zapostavljena; nenavadna in do neke mere razumljiva, vsekakor pa žalostna je njegova ugotovitev: »Gospodarstvo se je na Tolminskem razvijalo samorastniško, brez domače inteligence«. Opozoril je tudi, da je imela Tolminska pred 100 leti 35 000 prebivavcev, danes pa jih ima komaj 21.000. Kljub temu, da se je kmečko prebivavstvo zelo zmanjšalo, pa ni opaziti padca pridelka. Spregovoril je še o nekaterih drugih problemih, npr. o odhajanju strokovnjakov, ki se zaposlujejo zunaj občine. Ladislav Batagelj je prikazal gospodarsko stanje v občini Ajdovščina, Marjan Grof v Idrijski občini, nato pa so spregovorili o raznih problemih še nekateri drugi, pri čemer pa revija preveč na kratko odpravi poseg Antona Ladava, ki je govoril o problemu varstva narave.

Sledi daljši članek Jožefa Šušmelja o gospodarskem obdobju 1945-1975 v občini Nova Gorica, dr. Avgustin Lah pa obširno razpravlja o »vidikih policentričnega razvoja Slovenije s posebnim ozirom na Posočje«, kjer opozarja na problem neenakomernega gospodarskega in socialnega razvoja v Posočju, kjer se Nova Gorica veliko hitreje razvija kot njena širša okolica in zlasti Tolminska. Dr. Jože Felc je objavil daljše poročilo o delovanju Centra za mentalno zdravljenje v Novi Gorici, kjer opozarja na njegove naloge spriču hitrega ekonomskega, družbenega in znanstvenega razvoja in problemov, ki jih to prinaša s seboj. Med drugim je zapisal: »Podaljšuje se življenjska doba, ... slovenski narod ima že nad 200.000 starih ljudi, 80 tisoč alkoholikov pa odpira vprašanje vzročnosti, zdravljenja in prevencije. Pri mladini se javljajo nove, drugačne vedenjske anomalije, ki jih verjetno sproža materialna blaginja. To sili psihiatra, da stopi izza zidov bolnišnice«.

Poleg tega prinaša nova številka »Srečanj« še več krajših prispevkov in priložnostnih člankov ter poročil ter nekdaj fotografskih reprodukcij del slikarja Rafaela Nemca.

V obliki posebne priloge pa prinaša dve številki »Literarnega lista«, ki bo odslej skupna literarna priloga revij »Obala«, »Srečanja« in »Idrijski razgledi«. Kvaliteta proznih prispevkov v prvih dveh številkah pa je izredno nizka. Ugled jima rešuje do neke mere le nekaj pesniških prispevkov.

Bo pokrajinski svet razpuščen?

Medtem ko pišemo, še ni znano, kako se bo končala huda kriza, v katero je že pred časom zašla goriška pokrajinska uprava. Pred kratkim je bil sicer za novega predsednika izvoljen socialdemokrat Compagnone, a že ob njegovi izvolitvi je bilo uradno rečeno, da je to le začasni predsednik, ki je od pokrajinskega sveta dobil naloogo, da ugotovi, ali je v svetu možna sestava kakve večine. Dejstvo je namreč, da nobena stranka nima v njem absolutne večine, prejšnji odbor pa je odstopil, ker je bil pročiun odobren z odločilnim glasom svetovalca misovske stranke.

Pred dnevi so se sestali predstavniki vseh strank ustavnega loka, ki imajo svoje predstavnike v pokrajinskem svetu, ter se skušali sporazumeti, kako odpraviti dolgotrajno krizo. Zasedanje pa se je končalo, ne da bi bil dosežen kak sporazum.

To pomeni, da se stranke še vedno močno razhajajo. Komunisti, ki so za Krščansko demokracijo najmočnejša politična skupina, seveda vztrajajo pri stališču, naj se izvoli odbor, ki bi ga sestavljale ali podpirale vse stranke ustavnega oka, kar pa

Krščanska demokracija odklanja, pri čemer ponavlja svojo znano tezo, češ da ni resnične demokracije brez večine in opozicije. Socialisti so vsaj na zunaj najbolj radikalni in predlagajo, naj odbor sestavijo leve in takoimenovane laične stranke, se pravi komunisti, socialisti, socialdemokrati, in republikanci. V tem primeru bi Krščanska demokracija prešla v opozicijo.

Položaj v okviru pokrajinskega sveta postaja vsekakor čedalje bolj nevzdržen in dejansko grozi resna nevarnost, da bo pokrajinski svet predčasno razpuščen, da bo imenovan komisar in da bodo nato razpisane nove pokrajinske volitve.

—o—

CERKEV NE SME SILITI V RAZKOL

(dalje z 2. strani)

zaradi vztrajanja pri starih obredih? Res, stopnjeval se je v svoji trmi, toda tudi njegovi nasprotniki so se stopnjevali v svoji janzenistični strogosti in besu, ki je prav malo krščanski, prav malo odraz tistega, kar je najbrž imel v mislih Janez XXIII., ko je pripravil in sklical drugi vatikanski koncil.

Je res dovoljeno pisati o starem, obupanem škofu kot o »novem Luthru« in gnati Cerkev v razkol? Se tisti, ki to delajo, zavdajo strašnih posledic, ki jih lahko ima to za Cerkev, pa tudi za ves katoliški svet, če ga spričo tolikih nevarnosti, ki mu grozijo, razklalo na dvoje?

—o—

Kot se je zvedelo, bo 15. t.m. v Ljubljani proces proti časnikařu Viktorju Blažiču in sodniku Maksu Miklavčiču, ki sta bila aretirana meseca maja. Obtožena sta kršenja zakonov in protidržavnega delovanja preko tiska. Proces je bil že enkrat preložen na zahtevo obrambe. V Ljubljani vlada za zadevo precejšnje zanimanje.

SPOROČILO SINDIKATA SLOVENSKE SOLE V GORICI

Kot je sindikat že svoj čas sporočil, bo letošnji jesenski seminar slovenskega jezika in kulture v Celju (Hotel Celeia), v času od 15. do 24. septembra t.l. Prihod udeležencev je določen dan prej, t.j. 14. septembra. Na svoji zadnji seji je sindikat preveril prošnje naših šolnikov in določil, da se bodo tile udeležili seminarja: profesorji Sergej Dilizza, Lučana Budal, Nevica Budal, Hilarij Pelicon, Alfonz Koršič, Leopold Devetak, Nevenka Bric Devetak, Kazimira Blažič in učitelja Rudi Devetak ter Petra Bresciani.

Že več kot 8 tisoč ljudi je zapustilo Furlanijo

Po 6. maju letos je iz 107 občin videmske in pordenonske pokrajine začasno ali dokončno odšlo več kot 8 tisoč ljudi. Po neuradnih podatkih pa je število ljudi, ki so zapustili svoje domove in se preselili drugam, še znatno večje. Zgleda, da se je preselilo že 10.800 ljudi. Preiskava, ki upošteva tudi demografski potek, se je razvila po vseh občinah in vseh župniščih. Najbolj prizadeto področje je — na podlagi te preiskave — zapustilo 5.500 ljudi. Gre za kraje okoli Humina, Pušje vasi in Artegne, kjer je bilo razdejanje najhujše. Tem je treba dodati 4.480 ljudi, ki so zapustili kraje, kjer je bila škoda zelo velika, vendar ne katastrofalna, nadaljnjih 907 oseb pa je odšlo s področja, ki je bilo tudi prizadeto, vendar brez žrtev in z manjšo gmotno škodo. To področje obsega tudi Videm in Pordenon. Odšlo je skupno 10.887 oseb. Pri tem pa je treba upoštevati, da se je iz najbolj prizadetega področja preselilo v bližnje kraje 2.906 oseb, tako lahko govorimo le o 8.791 odselitvah. V zvezi s tem velja tudi upoštevati podatek, ki ga je posredoval videm-

ski kvestor Mario Festa, po katerem se je število izstavljenih potnih listov od 7. maja do 20. julija povečalo za tisoč v primerjavi z istim obdobjem lani. Tudi policijski uradi posredujejo podatke, ki v bistvu potrjujejo te številke. Po mnenju policije se je odselilo 7 do 8 tisoč oseb, ki so se usmerile v druga italijanska mesta in tudi v tujino, Avstralijo, Argentino, Kanado, Belgijo in Nemčijo.

—o—

ODPOSILANSTVO SZDL NA OBISKU V GORICI

V petek, 3. t.m., bo pokrajinsko vodstvo goriške Krščanske demokracije imelo v gosteh odposlanstvo Socialistične zveze delovnega ljudstva iz Nove Gorice. Kot znano, je bilo pred nekaj meseci odposlanstvo goriške Krščanske demokracije na obisku pri novogoriški Socialistični zvezi.

Predmet razgovorov bo med drugim problem tesnejšega sodelovanja med obeba sosednjima področjema, zlasti v luči osimskih sporazumov.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Boris Pahor.

Ob stoletnici rojstva dr. A. Dermote



Zdi se mi pošteno da se spomnimo obletnice rojstva (1. januarja 1876 v Železnikih na Gorenjskem) doktorja Antona Dermote predvsem zato, ker je bil eden izmed vodilnih sodelavcev *Naših zapiskov*, revije, ki je prva na Slovenskem začela z razpravami o socialni spremembi družbe na podlagi novih socialističnih teorij. Naša dolžnost pa je tudi, da ne pozabimo na moža, ki je bil skupaj v Albionu Prepeluhom, dr. Lončarjem, dr. Josipom Ferfoljo in drugimi zagovorniki narodno-humanističnega socializma, za katerega se je v svojem tržaškem predavanju *Očiščenje in pomlajenje* odločil tudi Ivan Cankar.

O življenjski poti intelektualca, ki je z osemintridesetimi leti moral končati svoj delovni dan, bo morebiti bolje obširneje spregovoriti kje drugje. Naj tukaj navedem le, da je bil Dermota v svojih načelih neizprosni, čeprav je bil po značaju tih in zadržan, kot zagotavljajo dr. Jelovšek in drugi. Tako da je v Pragi doštudiral pravo z velikim zatajevanjem in skorajda stradanjem, ker mu trdi gorenjski gruntar — njegov oče ni hotel pomagati. Ni se bil namreč vdal njegovi volji, da bi postal »gospod«, to je mašnik. Komaj z doktorsko diplomo, ki jo je dosegel s sprejetjem revnega in lačnega študentskega življenja, je sin doživel tudi pri svojem roditelju priznanje.

Potem se je Dermota posvetil kulturnemu in političnemu delu. V Pragi je bil postal masarykovec, a ob *Naših zapiskih* se je počasi razvil v socialdemokrata, kar odgovarja v današnji terminologiji socialistu. 1907. leta je zbolel na pljučih, se zdravil v Opatiji, kasneje pa odprl svojo odvetniško pisarno v Gorici, ker je upal, da ga bo primorski zrak izlečil. A 1914. leta ga je bolezen vzela. Tako kot poprej Ketteja in Murna, kakor pozneje Cankarja in Kosovela.

V svojem eseu o socializmu Ivana Cankarja, ki je bil objavljen v tem listu, sem Dermoto imenoval, vendar še nisem imel pri roki njegovih spisov. Ker si zdaj lahko pomagam s knjižico, ki jo je Dermota v spomin izdala Cankarjeva družba v Ljubljani 1940. leta, bom čisto na kratko navedel nekaj Dermotovih pogledov na socializem.

Predvsem bi postavil ugotovitev, da je Dermota za socializem, a da obenem ne sprejema materializma. Kakor Prepeluh je tudi sam proti spremembi družbe s silo; kakor Prepeluh tudi sam meni, da je za dosego novega družbenega reda bolje vzeti v poštev namesto materialistične etike krščansko, ki je globlja. Obenem zahteva narodno bit in narodno zgodovino kot podlago, na kateri naj nastane slovenska socialistična družba. To prepričanje najdemo bolj izčrpno obravnavano v Prepeluhovih spisih, zagovarjal pa ga bo tudi Cankar v omenjenem tržaškem predavanju.

Raziskovalec bo moral določiti, koliko je Dermota svojega dodal k Prepeluhovim nazorom; vse, kakor pa bi tukaj omenil, kako imamo pri Dermoti večkrat priložnost zaslediti kratko koncipirane, zgoščene članke, ki obravnavajo iste teme, katerih se bo obširneje in z njemu lastnim temperamentom

lotil Ivan Cankar. Tako imamo na primer 1912. leta v *Naših zapiskih* Dermotov uvodnik, kateremu so na podlagi vsebine postumno dali naslov *Slovenstvo in jugoslovanstvo* (Cankar: Slovenci in Jugoslovani). Leta 1909 Dermotov spis *Slovenska inteligenca in proletariat* (Ivan Cankar: Slovenska kultura, vojna in delavstvo). Pa tudi v drugih člankih se srečujemo — posebno ko je govor o narodni avtonomiji — z mislimi, ki jih bo Cankar poudarjal v svojih predavanjih.

Da se razumemo, s tem nimam najmanjšega namena kakorsibodi zmanjševati pomena Cankarjevih misli; želim samo poudariti, kako ni prav nič dostojno, da se ob Cankarju ne spomnimo tistih, ki so skupaj z njim ustvarjali ozračje, v katerem je pognalo korenike socialistično gibanje. S svojo zagledanostjo v Cankrjevo podobo večkrat mimo grede prezremo moža, ki niso samo kot Cankar zagovarjali odrešitveno družbeno preosnovo, temveč tudi kritično presojo o obliki socializma, za katerega naj se slovenski ljudje odločijo.

Dermota je, kakor smo videli, stavil na humani, nematerialistični socializem, ki naj pokoplje individualistični in egoistični liberalizem, vendar pa naj ostvari družbo, kjer bo kraljevala duhovna svoboda, »prost duševni razvitek«, kot sam pravi. Po

Prepeluhovi sledi se približuje Bersteinu in revizionizmu, je pa z njim in z dr. Lončarjem, Lemežem, Golouhom, Štebijevo, Ferfoljo in drugimi predstavnik izredno zanimivega socializma, ki se je žal v času med prvo in drugo svetovno vojno vdal valu ekstremnega zgodovinskega materializma.

Ob tem spominskem zapisu o dr. Antonu Dermoti velja še ugotoviti, da je tudi v Kocbekovih spisih ponekod zasluhliti odmev miselnosti bogatega in razgledanega kroga, ki se je razvil ob *Naših zapiskih*. Seveda so temu krogu pripadali tudi bolj marksistično, internacionalno usmerjeni pisci, kakor Henrik Tuma, Anton Kristan, Regent in drugi, a prav od teh so se Dermota in tovariši ločili, ko so se odločili za človeško podobo socializma, kot bi to formulirali danes.

—0—

UMRL JE NOBELOV NAGRAJENEC

V bolnišnici v Stockholmu je umrl švedski pisatelj Lyvind Johnson, ki je dobil leta 1974, skupaj s svojim rojakom Harryjem Martinsonom, Nobelovo nagrado za književnost. Star je bil 76 let.

Že mnogokrat je bilo poudarjeno, da podeljuje Nobelovo nagrado prestarim pisateljem. Tako je sploh ne morejo več uživati in jim tudi ne more več služiti za sodbudo pri ustvarjanju ali da bi s pomočjo tistega denarja s študijem ali s potovanjem razširili obzorje.

—0—

Za letošnjo »Drago« (študijske dni) bo še na razpolago šapilografiran zbornik lanskih predavanj in posegov v diskusijo.

Zbornik »Ljudje in kraji ob Pivki«

Kdor hoče zares zanimivo branje, naj vzame v roke knjigo, pravzaprav zbornik, »Ljudje in kraji ob Pivki«, ki je izšla v založbi Kulturne skupnosti v Postojni. V njej je nekaj desetih prispevkov številnih avtorjev, uredil pa jo je uradniški odbor, ki so ga sestavljali Silvo Fatur, Rado Gospodarič, Peter Habič, Stanka Horvat, Nada Kovačič in Tilka Urleb. Kot glavni urednik je podpisan Silvo Fatur.

Pod skromnim naslovom »Ljudje in kraji ob Pivki« se skriva, kot rečeno, veliko zanimivega branja, ki nas v mnogih pogledih do podrobnosti seznami s takoimenovano Pivško kotlino ali Pivko, za kar se včasih rabi tudi ime Postojnska kotlina ali Postojnsko. V okviru tega poročila je nemogoče naštet vse prispevke in avtorje, kaj šele njihovo vsebino, vendar naj poskušamo omeniti vsaj glavne. V kratkem uvodu je med drugim rečeno, da se je zamisel za tako knjigo rodila že leta 1957 v tedanjem Postojnskem študentskem klubu, vendar čas še ni bil zrel zanjo. Izkazalo se je, da naloga presega moči mladih ljudi. Šele ko je pobudo prevzela Kulturna skupnost v Postojni, je delo steklo. Omenjene so tudi raznovrstne težave, ki so jih morali premagati, tako npr. celo pravopisne zadeve, posebno pisanje zemljepisnih imen, saj so ugotovili, da so nekatera teh imen prave uradniške izmaličenke, »hudo daleč od živih poimenovanj«.

Nada Kovačič je prispevala zemljepisni oris Pivške kotline, o katerem je treba reči, da je napisan tako prijetno, kot to le poredko srečamo pri zemljepisnih opisih. Geološke zanimivosti doline Pivke opisuje Rado Gospodarič, poselitev Pivške kotline v ledeni dobi pa je osvetlil Franc Osole. Iz njegove razprave zvemo, da

so z najmodernejšo metodo, t.j. z merjenjem radioaktivnega ogljika, ugotovili, da je imela Pivška kotlina prebivalce že pred več kot 20.000 leti. O podzemeljskem živalstvu piše Egon Pretner, o Pivki in njenih kraških jezerih Peter Habič, o Pivški kotlini kot strehi notranjskega Krasa pa France Habe. Podatke o postojnski občini je objavilo več avtorjev. Methilda Urleb je zanimivo prikazala gradišča v Pivški kotlini, kolikor so sploh raziskana, Stanka Horvat pa njeno zgodovino v srednjem veku. Ista piše o dobi, ko so tam gospodarili Francozi, Emilijan Cevc, znani umetnostni zgodovinar, pa je v spomin slavista Maksa Smrdela prispeval razpravo »Umetnostna preteklost na Pivki«. V tem spisu nas posebno razveselijo tudi zanimivi posnetki, med drugim fotografija lepe stare kmečke hiše v Malem otoku pri Postojni. Cevc je našel v tisti vasi kar dva »zelo lepa primerka značilnih kmečkih domov«. To sta Simončičeva in Fajdigova hiša. Roman Savnik predstavlja pomembne Pivčane prejšnjih in polpreteklih časov. Od pokojnega Maksa Smrdela je priobčen spis »Prispevki za kulturno, politično in gospodarsko zgodovino Pivke od 1848 do prve svetovne vojne«. Isti avtor članka »Prispevki Pivčanov k slovenski umetnosti«, o čemer pišejo še Alojz Štradiot, Ivan Sedej, Boža Breclj, Jože Babič in še nekateri drugi. Franc Ambrožič je napisal »Skice iz zdravstvene zgodovine na Postojnskem«. Drago Grlič piše o starih žagah, Vera Brgoč o mlinih, Silvo Fatur pa je zelo živo in plastično prikazal razmere na Pivki med obema svetovnima vojnoma. O dogajanju med zadnjo vojno piše spet Smrdel pod naslovom »Gra-

(Dalje na 8. strani)

MKV

Dr. ENGELBERT BESEDNJAK IN »SOCIALNA MISEL«

(Odlomki za zgodovino krščansko-socialističnega gibanja na Slovenskem)

II.

Leta 1926 je revija, ki je zdaj postala že »mesečnik za politično, kulturno, socialno in gospodarsko življenje«, prevzel prosluli »konzorcij«, za katerim je bilo tedanje oficialno vodstvo Slovenske ljudske stranke. Temu namreč širina in odprtost prvih štirih letnikov nista bila všeč, odnosi znotraj takomenovane »slovenske krščanske skupnosti« so se začeli idejno in politično zaostrovati in uredništvo revije je pripadlo Franu Erjavcu. Krog sodelavcev se je zaradi idejno-politične polarizacije sila zožil in omejil v glavnem na vodilne funkcionarje tedanjega vodstva Slovenske ljudske stranke. V reviji so poslej dve leti sodelovali le: dr. J. Basaj, dr. A. Breclj, dr. K. Dobida, Fran Erjavec, dr. A. Gosar, dr. J. Hohnjec, dr. J. Jeraj, dr. A. Korošec, Fr. Gabrovšek, dr. M. Krek, dr. Fr. Kulovec, dr. I. Pregelj, Iv. Rejec, dr. A. Ušeničnik, dr. J. Mohorič, dr. L. Sušnik. Da bi bila takoj v začetku nove smeri jasna politika revije, je napisal v prvi številki petega letnika uvodnik o političnem programu Slovencev dr. A. Korošec.

Za zgodovino slovenskega krščansko-socialističnega gibanja so potem takem zanimivi prvi štirje letniki revije, ki so po zaslugi vseh treh urednikov izredno odprti. Poleg že omenjenih sodelavcev je takorekoč stalni sodelavec prvih štirih letnikov tedaj na Slovenskem znani marksistični intelektualci Ivan Bukovnik, ki sodeluje skupaj z vodilnimi krščanskosocialističnimi intelektualci te generacije v strpnem, prizadevnem in odkritem dialogu, v katerem se zvrščajo teme kot »Mi in marksistični komunizem« Franceta Terseglava, »Nasprotstvo med krščanstvom in marksizmom« Ivana Bukovnika, »Cilji in pota krščanskega socializma« dr. Andreja Gosarja, »Sv. Frančišek in socialno vprašanje« p. dr. Angelika Tominca, »Reformistični socializem in krščanski socializem« Janka Kralja, »Jezuitske redukcije v Paragvaju« Ivana Bukovnika itd.

V številkah teh letnikov se je pogosto oglasil tudi dr. Engelbert Besednjak, ki je tri leta nosil skupaj s Francetom Terseglovom in dr. Andrejem Gosarjem tudi težo rednega urejevanja posameznih števil. Posebno kaže omeniti njegove pomembne študije kot »objektivno analizo brez vsakega subjektivnega vrednostnega presojevanja«, »Fašizem«, prodorno kritično analizo stanja v takomenovani »slovenski krščanski skupnosti«, »Po V. katoliškem shodu«, »Italijanska ljudska stranka v boju za demokracijo« itd. Če upoštevamo, da je tedaj bil dr. Besednjak poslanec v rimskem parlamentu in imel s to svojo dolžnostjo nesheto pomembnih obveznosti, je njegovo sodelovanje tembolj pomembno, za revijo pa tudi značilno. Poleg že omenjene analize »Po V. katoliškem shodu« je za dr. Besednjaka najbolj značilen sestavek »Reakcija in Cerkev«, ki ga je napisal za tretji letnik 1924. leta v Rimu in ga podpisal s Cajus Sempronius (Rim).

»Današnji čas je zelo podoben dobi, ki je

napočila po francoski revoluciji iz leta 1789,« ugotavlja avtor. »Ko je pred 154 leti izbruhnil v Franciji politični in socialni prevrat, ni bil to dogodek notranje zgodovine francoskega naroda, temveč zgodovine vse Evrope. Ruska revolucija leta 1917 ni le velik prelom v zgodovini ruske države, temveč je temeljni in silni doživljaj vsega sodobnega človeštva. Kakor so leta 1789 ideje francoske revolucije z nezadržano silo prodirale preko mej francoske države v bližnje in daljne narode celo do Vodnikovih Slovencev, tako so tudi ideje ruske revolucije zaplale z močjo naravne sile daleč preko ruskih mej do najbolj daljnih dežel.« Analitično dalje ocenjuje reakcijo na rusko revolucijo, posebno takomenovano »sveto alijanso med laškim in španskim fašizmom«, ki sta iskala za svoje protirevolucijske cilje zaslombe pri tedanji katoliški Cerkvi, ki jo je vodil papež Pij XI. Ob tisti priložnosti si je tedanji španski kralj Alfonz XIII. »štel v največjo čast, da je kralj naroda, ki ga noben drug na svetu ne more prekositi po svoji vdanosti sv. stolici,« hkrati pa zaupal papežu »najprisrčnejše hrepenenje španije združiti se z bivšimi kolonijami v Ameriki.« Za idejo latinskega svetovnega imperija, ki bi naj bil »krščanski branik« pred boljševizmom, so torej iskali zaslombe in blagoslova v Vatikanu,

ki je — kakor ugotavlja dr. Besednjak — zelo precizno ločil med verskimi interesi in političnimi interesi reakcije. »Tako stališče je pravilno,« poudarja dr. Besednjak, »kajti Cerkev se ne more in ne sme izpostavljati za protiljudsko in protidelavsko reakcijo, ki je zavladata sedaj v Evropi. Zavedati se moramo namreč, da je ta reakcija socialno in politično krivična in da se je bodo narodi prej ali slej znebili. Kakor so namreč glavne ideje francoske revolucije kljub reakciji zmagale in so se vpeljali v vseh državah parlamenti, splošna in enaka volilna pravica, enakost vseh državljanov pred zakonom itd., tako bodo tudi socialne ideje ruske revolucije kljub divjajoči reakciji tekom gotove dobe zvaldale v vseh deželah. Kakor je bil leta 1787. fevdalni družbeni sistem obsojen na smrt, tako tudi danes ni več rešitve za kapitalizem. Pred 134 leti je začel pohod politične, danes je napočil čas gospodarske demokracije. Socializem bo zmagal, naj trenutno vlada reakcija še tako trdno in neomejeno.« Leta 1924 je bil to ne samo pogumen, temveč tudi daljnoviden sestavek, ki posebno lepo osvetljuje dr. Besednjaka in nasploh orientacijo krščansko socialističnih intelektualcev ter gibanja nasploh na Slovenskem. (Dalje)

—o—

Slovenski zdomci, ki so letošnje poletje prišli na obisk v domovino in v Trst, izražajo željo, da bi kmalu izšla »Zgodovina slovenskega naroda« oziroma Slovenije v kakem svetovnem jeziku in v eni knjigi, da bi lahko z njo postregli tujcem, ki se zanimajo za slovenske razmere in za našo zgodovino.

Sodobno kmetijstvo

POZORNOST TRTNIM BOLEZNIM

Od vseh pridelkov letos najboljše kaže grozdje. Da ne bi doživeli nevšečnih presečenj, naj bodo preudarni vinogradniki z eno nogo stalno v vinogradu. Kdor hoče imeti bogato in lepo trgatavo, naj v tem obdobju, ko je deževja na pretek, ne razmišlja dosti o stroških. Lanske grenke izkušnje, zlasti z grozdno gnilobo, naj bodo v opomin vsem.

Grozdna gniloba se ne pojavlja kar sama od sebe, največkrat je v tesni zvezi s prejšnjimi poškodbami grozda po peronospori, oidiju ali zaradi drugih vzrokov npr. poškodbe od toče. Toda tudi zdrav nasad lahko postane plen sive plesni oziroma gnilobe. Posebno rada obiskuje siva plesen tiste sorte, ki imajo zelo kompaktne grozde, kjer so jagode tesno skupaj. Navadno uporabljamo proti sivi plesni *euparen* ali *mycodifol* (tega je dobiti v bližnji Sloveniji), ki sta oba učinkovita tudi proti peronospori. Pojav sive plesni preprečujeta uspešno tudi *enovit M* in *benlate*. Vsa navedena sredstva uporabljamo po navodilih, ki so na ovitku. Važno je vedeti, da moramo sredstva proti sivi plesni uporabljati dovolj zgodaj pred trgatvijo, da ne bi prišlo do morebitnih motenj pri vretju.

Nevarnost za peronosporo še vedno obstaja, zlasti za mlade bujne trte. Posebno nevaren je v tem obdobju oidij (zlasti ob vročem in soparnem vremenu). Najbolje bo,

če sredstvu proti sivi plesni dodamo še sredstvo proti oidiju in peronospori. Bodimo zato pozorni, nikakor si ne smemo privoščiti, da bi zaradi naše lagodnosti zapravili vse tisto, kar smo poprej z muko in znojem pridelali. Oidij se rad pojavlja v kotanjastih toplejših legah, kakršnih je na kraški planoti precej. Širi se rad tudi v vinogradih, ki so zanemarjeni oziroma neopletti, pa tudi tam, kjer je grozdje pod latniki. Opravljena zelena dela torej lahko občutno zmanjšujejo pojav oidija, pa tudi gnilobe na grozdu.

Opozoriti moramo, da je treba škropljenje dobro in vestno opraviti. Grozdje mora biti ob močnejših napadih bolezni dobesedno oprano.

Zaradi omenjenih grozečih posledic zanemarjenosti vinograda nadaljujmo z okopavanjem. Dobro prekopani in prerahljani vinogradi omogoča trtam hitrejši razvoj in boljše dozorevanje.

Če bo vreme ugodno, bo sedaj tudi čas za rigolanje oziroma obnovo vinogradov. Posebno pomembno je to pri težkih zemljah. Sonce, dež in mraz so neprecenljive vrednosti za dobro uspevanje mladih trt kasneje. Obenem poskrbimo za založno gnojenje, vsaj s fosforom in kalijem. Poskrbimo tudi pravočasno za prvorazredne cepilne ustrezne sort in podlage za prihodnjo pomlad, da se ne bomo takrat jezili.



Kot vsaka stvar, vsak pojav, da ne rečemo vsaka ideologija, se mora tudi šah nenehno podrežati trdemu gospostvu: modi in njenim muham (ki šele sčasoma in gledano z daljše zgodovinske perspektive postanejo zakoni). Le malo sestavin je v naši igri nespremenljivih, nadčasovnih, večina se jih, pa naj si bo neznanjavno, udeležuje splošnega gibanja, ki mu optimisti pravijo napredek, pesimisti navidezna sprememba, reakcionarji nazadovanje. Po naravi se nagibamo k optimizmu. Verjamemo v napredek, ker verjamemo v izkušnje.

Kako naj strnjeno označimo igro šahistov, ki jih od nas ločujejo štiri, pet generacij? Bili so manj strogo, manj hladno logični od nas, imeli pa so dar poguma in veselja nad tveganjem, bujno domišljijo in prozorno intuicijo. Nič jim ni pomenila pozicija (v tem je njihova glavna pomanjkljivost), kombinacija vse. Hazard jim je bil bližji od korektnosti, komplikacija ljubša od poenostavitve. Med dobrinami je Lepota daleč zasenčila Korist.

Kar na smeh nam gre, ko preigravamo Andersena in sodobnike. Ko bi lahko prozaično zaslužili figuro, tega ne store, kot bi se jim zdelo pod častjo. Če pa pomeni zaslužek figure izziv, povezan z določenim tveganjem, se zakadijo vanj kot bik iz corride.

Njihova zapuščina je vrsta partij, povečini ne daljših od 20 potez. Kombinacije v njih so morale čakati na Aljehina in Talja kot na vredna naslednika. V najboljšem primeru so žrtve polkorektnosti; tiste redke, ki so iznad vsakega dvoma korektnosti, pa so zaznamovane z neminljivostjo.

Namesto predobro znanih umetnin, kot sta »nesmrtna« ali »zimzelena«, smo za naše ljube bralce izbrskali tole (igrano v Manchesteru leta 1857):

ANDERSEN - KIPPING

Evansov gambit

1. e4 e5, 2. Sf3 Sc6, 3. Lc4 Lc5, 4. b4 Lb5!, 5. c3 Lc5, 6. 0-0 d6, 7. d4 ed4, 8. cd4: Lb6, 9. d5 Sce7, 10. e5 de5!, 11. Se5: Dd6,

Grozilo je 12. Sf7: Kf7!, 13. d6+ itd.

12. De 2 Ld4, 13. Lf4 Lf5.

Glede »preprozaičnega« nadaljevanja 13. La1: ima naš vir (Petrovič) tole pripombo:

A) 13. ... La1:?, 14. Lb5+ c6, 15. dc6: bc6!, 16. Sc6: Df4!, 17. Se7: Kd8, 18. Td1+ in beli zmagaja

Zal nam je, nismo istega mnjenja:

B) 13. ... La1:, 14. Lb5+ Kf8, 15. Sd7+ (šah) Dd7:, 16. Ld7: Ld7:, in tri figure, pa čeprav ob slabem razvoju bi morale vsaj odtetati damo.

14. Lb5+ c6, 15. dc6: 0-0-0 (tako rokirati!!!), 16. cb7: Kb7!, 17. Sd2 Le5:, 18. Le5: (naš vir opremlja potezo z vprašajem. Kot bomo videli, po krivici), 18. ... Dd2, 19. La6+ Ka8 (sicer je mat), 20. Df3+ Sd5.

Namesto tega predlaga Petrovič 20. ... Dd5 s »problemsko« rešitvijo:

C) 20. ... Dd5, 21. Tab1 Le4 in mata ni več (22. Lb7+ Db7: itd.). Črni je videl dlje od komentatorja (verjetno):

D) 20. ... Dd5, 21. Tfd1 Df3:, 22. Td8: Sc8, 23. gf3:, nakar pade še Sc8.

Po igrani potezi pa funkcionira:

21. Tab1. Črni se vda.

Mat na b7 ali b8 je neizbežen.

Dekle z zaprtimi očmi

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

69

V ljubeznivo očetovskem nagovoru, ki ga je imel gospod župnik, so maloštevilni navzoči opazili zlasti besede, ki so bile odmev onih, ki si jih je govorila Rozalina sama sebi v Rožah nekega dne, ko je bila vsa obupana:

»...Če bosta imela otroke — in jaz iskreno prosim Gospoda, da vama jih pošlje —, vzgojita jih kljub vajnemu sedanjemu bogastvu tako, kakor da bi imeli biti nekoč zelo revni...

Naučita jih, da bodo zidali svoje življenje ne na imetju preteklosti, marveč na svojem osebnem naporu za prihodnost... na svojem srcu..., na svojih možganih — in celo na svojih desetih prstih...

Spomnita jih, da je sveti Pavel s ponosom privzdigoval teh deset prstov pred bogatimi kristjani svojega časa; ker je namreč znal tkati platno za šotore, je bilo teh deset prstov orodje njegove ponosne neodvisnosti.

Ministraverunt manus istae...

Naj bo vajino obličje obrnjeno k življenju!

In življenje je spredaj...

Včeraj... je bilo včeraj.

Ampak človek koraka vedno proti dogodkom, ki bodo jutri...

Torej se moramo pripravljati na to, kar pride jutri...

Ludvik Hughe je bral pri maši v stari mašni knjižici, darilo njegove zaročenke, ki ga je kupila s trdo prisluženim denarjem iz plače Marije Durand; na platnicah je dal vrezati, spominjajoč se slovesne obljube v Chamonixu, izrek, ki ga je izbrala njegova Rozalina:

Enega Boga povsod bom ljubil in mu ostal zvest.

In ko ju je gospod župnik poklical k sebi in voščil novima zakoncema srečno poročno potovanje, je Ludvik odgovoril:

»Ne odhajava na potovanje, vsaj ne v tem pomenu, kot ga dajete vi tej besedi.«

»A...?« se je zavzel duhovnik.

»Jutri odideva, da kupiva nazaj Framboisière, ki je zopet na prodaj...«

In ko mu je gospod župnik toplo stiskal roko, je nadaljeval, pogledujoč svojo ženo:

»...Da jo kupiva nazaj in jo z Rozalino skupaj zopet obudiva k življenju!...«

KONEC

Nobelov nagrajenec o jedrski nevarnosti

Angleški profesor Sir George Porter, ravnatelj kraljevega instituta za fizikalne raziskave in Nobelov nagrajenec za fiziko, je izrazil v svojem predavanju v Brisbanu v Avstraliji zaskrbljenost in strah zaradi stalnega večanja števila jedrskih elektrarn. Rekel je, da je plutonij iz teh elektrarn najnevarnejša snov na svetu. Nihče nima niti najmanjšega pojma, kako se ga rešiti. Plutonij bi lahko služil za izdelovanje atomskih bomb in bi čisto lahko prišel v roke takih tipov, kot je ugandski predsednik Idi Amin. Lahko si predstavljamo, je dejal, kaj bi bilo, če bi razpolagal Amin z atomsko bombo. Isto pa velja tudi za vsakovrstne druge

norce in fanatike. Žal se dogaja, da atomske države brez večjih pomislekov prodajajo atomske elektrarne na vse strani, od Pakistana do Brazilije in Južne Koreje. Po mnenju prof. Porterja pa je boljše pridobivati električno energijo iz premoga, ki ga ima svet zadosti vsaj še za sto let, med tem časom pa bo gotovo odkrit kak vir druge, manj nevarne energije, kot je atomska.

—o—

AFRIŠKE PUŠČAVE SE ŠIRIJO

Organizacija Združenih narodov je opozorila na nevarnost, ki jo predstavlja stalno širjenje puščav v Afriki. Dr. Tolbert, ravnatelj programa Združenih narodov za zaščito okolja, je izjavil, da je trideset afriških držav v nevarnosti, da jih požre puščava.

Puščavski pesek zasipava orno zemljo, ki je v Afriki ni prav veliko. Teka problema bi se bilo treba odločno lotiti in zaustaviti puščavo. Veliko je krivo za to nevarnost uničevanje gozdov — je rekel med svojim obiskom v Addis Abebi. Obiskal je tudi nekaj drugih afriških držav.

—o—

ZBORNIK »LJUDJE IN KRAJI OB PIVKI«

(nadaljevanje s 6. strani)

S svojo brošuro v italijanskem jeziku je avtor opravil zelo dragoceno delo, saj nam je med drugim vzbudil vest in nam nazorno pokazal raven manjšinske zaščite, ki smo je deležni na Tržaškem. Brošura je bila tiskana v 100 oštevilčenih izvodih in je na razpolago v Tržaški knjigarni (Trst, ul. sv. Frančiška 20).

divo za zgodovino NOB na Pivki». Naj omenimo še študijo Ele Lenassi »Prebivalstvo Pivke v zadnjih 100 letih« in študijo Janeza Sedeja »Ljudje in gozd na Pivskem«. Zbornik dopolnjuje in krasi mnogo dokumentarnih fotografij. Tudi jezikovno je v redu. Našli smo le nekaj manjših pogrškov oziroma netočnosti pri imenih in priimkih in podobnem.